YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

26 päivänä toukokuuta 2005 *

Asiassa C-77/04,

jossa on kyse tuomioistuinten toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehtyyn pöytäkirjaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (Ranska) on esittänyt 20.1.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 17.2.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne ym.**

vastaan

**Zurich España** ja

**Société pyrénéenne de transit d'automobiles (Soptrans),**

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari), M. Ilešič ja E. Levits,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: hallintovirkamies K. H. Sztranc,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.12.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne ym., edustajinaan avocat M. Levis ja avocat V. Moissinac,

— Zurich España, edustajinaan avocat P. Alfredo ja avocat G. Thouvenin,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja A. Bodard-Hermant,

— Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään A.-M. Rouchaud-Joët,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.2.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 6 artiklan 2 kohdan ja II osaston 3 jakson määräysten tulkintaa, sellaisena kuin tämä yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; yleissopimus muutoksineen, s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) ja Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29 päivänä marraskuuta 1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1; jäljempänä yleissopimus).

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Société pyrénéenne de transit d'automobilesin (jäljempänä Soptrans) vakuutuksenantajat ja Zurich Seguros -yhtiö, josta on tullut Zurich España (jäljempänä Zurich), ja jonka Soptransin vakuutuksenantajat ovat panneet vireille saadakseen vastuun niistä vahingonkorvauksista jaetuksi vakuutusyhtiöiden kesken, jotka Soptransin on maksettava General Motors Espagne -yhtiölle (jäljempänä GME).

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu."

4 Yleissopimuksen II osaston 2 jaksossa, jonka otsikko on "Erityinen toimivalta", olevan 6 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Sitä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, kanne voidaan nostaa myös:

— —

2) jos kanne koskee takautumisvaatimusta tai siihen rinnastettavaa vaatimusta, siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, jollei alkuperäistä kannetta ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne häntä vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen,

— —."

5 Yleissopimuksen II osaston 3 jakson, jonka otsikko on "Toimivalta vakuutusasioissa", muodostavat sen 7–12 a artikla.

6 Yleissopimuksen 7 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Tuomioistuimen toimivalta vakuutusta koskevissa asioissa määräytyy tämän jakson määräysten mukaan, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan määräyksistä muuta johdu."

7 Yleissopimuksen 11 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jollei 10 artiklan 3 kappaleen määräyksistä muuta johdu, vakuutuksenantaja saa nostaa kanteen vain sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, riippumatta siitä, onko vastaaja vakuutuksenottaja, vakuutettu vai edunsaaja. — —"

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

8 Pääasiassa on kysymys vahingosta, joka tapahtui 13.8.1990 pysäköintialueella, jolla Ranskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö Soptrans huolehti uusien ajoneuvojen varastoinnista.

9 Soptrans on näille ajoneuvoille aiheutuvien vahinkojen varalta vakuutettu GIE Réunion européennessa, Axa-yhtiöissä, joille Union des assurances de Paris'n oikeudet olivat siirtyneet, sekä Winterthurissa, jolle Neuchâteloisen oikeudet olivat siirtyneet, Le Continentissa ja Assurances mutuelles de Francessa (jäljempänä yhdessä vakuutuksenantajat), joilla kaikilla on kotipaikka tai sivuliike Ranskassa.

10 Eräät vahingoittuneet ajoneuvot olivat GME:n omistamia, ja ne oli vakuutettu Zurichissa, jonka kotipaikka on Espanjassa. Zaragozalaisessa (Espanja) tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä tehdyn sovinnon mukaisesti Soptrans sitoutui maksamaan 120 000 000 Espanjan pesetaa (ESP) GME:lle korvauksena viimeksi mainitun ajoneuvoille aiheutuneista vahingoista.

11 Samanaikaisesti tämän oikeudenkäynnin kanssa Soptrans haastoi vakuutuksenantajat tribunal de grande instance de Perpignaniin saadakseen ne velvoitetuiksi korvaamaan Soptransille sitä vastaan espanjalaisessa tuomioistuimessa nostetusta oikeudenkäynnistä aiheutuvat seuraukset.

12 Vakuutuksenantajat nostivat vuorostaan Zurichiä vastaan takautumisvaatimusta koskevan kanteen kyseisessä tribunal de grande instancessa Ranskan code des assurancesin (vakuutuslaki) L.121-4 §:n nojalla, jossa säädetään vakuutetulle maksettavan korvauksen suhteellisesta jaosta eri vakuutuksenantajien välillä monivakuutustilanteessa. Zurich riitautti sen ranskalaisen tuomioistuimen toimivallan, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, ja katsoi, että toimivaltainen tuomioistuin oli Zurichin kotipaikan tuomioistuin Tribunal de Barcelona (Espanja).

13 Tribunal de grande instance de Perpignan katsoi 2.2.1999 antamassaan tuomiossa, että Ranskan tuomioistuimilla oli toimivalta yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan

perusteella. Zurich valitti tästä päätöksestä cour d'appel de Montpellier'hen, joka katsoi, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa sovellettavissa ovat ainoastaan yleissopimuksen II osaston 3 jakson määräykset, ja totesi, että kyseisillä tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa tutkia vakuutuksenantajien nostamaa takautumisvaatimusta koskevaa kannetta.

14 Viimeksi mainitut tekivät valituksen Cour de cassationiin yhtäältä sillä perusteella, että monivakuutukseen perustuvaa takautumisvaatimusta koskeva kanne ei kuulu yleissopimuksen 11 artiklan soveltamisalaan, ja toisaalta sillä perusteella, että yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytyksiin ei kuulu, että pääasian kanne ja takautumisvaatimusta koskeva kanne liittyvät toisiinsa.

15 Koska Cour de cassation katsoi, että asian ratkaiseminen edellytti yleissopimuksen tulkintaa, se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Sovelletaanko —— Brysselin yleissopimuksen —— II osaston 3 jakson määräyksiä vakuutuksenantajien välistä takautumisvaatimusta tai siihen rinnastettavaa vaatimusta koskevaan kanteeseen, joka ei perustu jälleenvakuutussopimukseen vaan väitettyyn monivakuutukseen tai rinnakkaisvakuutukseen?

2) Sovelletaanko Brysselin yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohtaa määritettäessä, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään vakuutuksenantajien välistä takautumisvaatimusta tai siihen rinnastettavaa vaatimusta koskevan kanteen, ja vastauksen ollessa myöntävä onko tämän kohdan soveltamisen edellytyksenä, että eri vaatimusten on liityttävä toisiinsa yleissopimuksen 22 artiklassa tarkoitetulla tavalla tai ainakin että on näytetty toteen, että näiden vaatimusten välillä on olemassa riittävä yhteys sen osoittamiseksi, että oikeuspaikan valinta ei merkitse väärinkäyttöä?"

## Ennakkoratkaisukysymykset

*Ensimmäinen kysymys*

16 Yleissopimuksen II osaston 3 jakso sisältää erityistä toimivaltaa vakuutusasioissa koskevat säännöt.

17 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseisen jakson määräysten tarkastelusta — niiden esitöiden valossa — seuraa, että koska näissä määräyksissä vakuutetulle tarjotaan useampia valinnan mahdollisuuksia toimivaltaisen tuomioistuimen osalta kuin vakuutuksenantajalla on käytettävissään ja koska niissä ei anneta mahdollisuutta toimivaltaa koskevan sopimuksen tekemiseen vakuutuksenantajan hyväksi, määräykset on annettu suojaamaan vakuutettua, joka joutuu useimmiten tekemisiin ennalta laaditun sopimuksen kanssa, jonka lausekkeista ei voida enää neuvotella, ja joka on taloudellisesti heikommassa asemassa kuin vakuutuksenantaja (asia 201/82, Gerling ym., tuomio 14.7.1983, Kok. 1983, s. 2503, 17 kohta ja asia C-412/98, Group Josi, tuomio 13.7.2000, Kok. 2000, s. I-5925, 64 kohta).

18 Sopimuskumppaniaan taloudellisesti heikommassa asemassa olevan ja oikeudellisesti kokemattomampana pidettävän sopijapuolen suojaamisen tavoite, jonka vuoksi nämä määräykset on annettu, merkitsee kuitenkin sitä, että tässä tarkoituksessa annettuja yleissopimuksen erityistä toimivaltaa koskevia määräyksiä ei tule ulottaa koskemaan henkilöitä, joiden osalta tämä suoja ei ole tarpeen (ks. em. asia Group Josi, tuomion 65 kohta).

19 Kuten käsiteltävänä olevassa asiassa yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista ilmenee, vakuutuksenantajat ovat haastaneet Zurichin tribunal de

grande instance de Perpignaniin Ranskan vakuutuslain L.121-4 §:n nojalla, jonka perusteella vakuutuksenantaja, joka on vastaajana vakuutetun vireille panemassa oikeudenkäynnissä, voi nostaa takautumisvaatimusta koskevan kanteen monivakuutuksen perusteella muita vakuutuksenantajia vastaan saadakseen ne osallistumaan vahingon korvaamiseen vakuutetulle.

20 Näissä olosuhteissa mikään erityissuoja ei ole tarpeen vakuutusalan ammattilaisten välisissä suhteissa, joista kenenkään ei voida olettaa olevan muihin nähden heikommassa asemassa.

21 Kuten julkisasiamies aivan oikein toteaa ratkaisuehdotuksensa 17 kohdassa, tätä tulkintaa vahvistavat erityisesti yleissopimuksen 8, 10 ja 12 artikla, joissa selvästi tarkoitetaan vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vahingonkärsineen nostamaa kannetta, sekä yleissopimuksen 11 artikla, joka koskee vakuutuksenottajaa, vakuutettua tai edunsaajaa vastaan nostettua kannetta.

22 Sopimuksen laatijoiden lähtökohtana oli, että sopimuksen II osaston 3 jakson määräyksiä sovelletaan vain sellaisiin suhteisiin, joille on ominaista osapuolten välinen epätasapaino, minkä vuoksi he loivat erityisen toimivallan järjestelmän, joka hyödyttää sitä osapuolta, jota pidetään taloudellisesti heikommassa asemassa olevana ja oikeudellisesti kokemattomampana. Yleissopimuksen 12 artiklan 5 kohdassa suljetaan lisäksi pois tällainen suojaava järjestelmä sellaisten vakuutussopimusten osalta, joissa vakuutetulla on huomattava taloudellinen valta.

23 On siis sekä kysymyksessä olevien määräysten sanamuodon että niiden hengen ja tarkoituksen mukaista päätellä, että ne eivät ole sovellettavissa vakuutuksenantajien välisiin suhteisiin takautumisvaatimusta koskevan kanteen yhteydessä.

24 Ensimmäiseen esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että yleissopimuksen II osaston 3 jakson määräyksiä ei sovelleta vakuutuksenantajien välistä monivakuutukseen perustuvaa takautumisvaatimusta koskevaan kanteeseen.

*Toinen kysymys*

25 Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos kanne koskee takautumisvaatimusta tai siihen rinnastettavaa vaatimusta, kanne vastaajaa vastaan voidaan nostaa siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on vireillä, jollei alkuperäistä kannetta ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne häntä vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen.

26 Pääasiassa vakuutuksenantajat ovat nostaneet Zurichiä vastaan takautumisvaatimusta koskevan kanteen siinä tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi Soptrans on saattanut asian saadakseen ne velvoitetuiksi korvaamaan GME:n sitä vastaan nostaman kanteen seuraukset kokonaisuudessaan.

27 Soptransin ja vakuutuksenantajien tribunal de grande instance de Perpginanissa nostamia kanteita on siis pidettävä yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina alkuperäisenä kanteena ja vastaavasti takautumisvaatimusta koskevana kanteena.

28 Tätä tulkintaa tukee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehty Jenardin selvitys (EYVL 1979, C 59, s. 1, 27), jonka mukaan takautumisvaatimusta koskeva kanne määritellään kanteeksi, jonka

oikeudenkäynnin vastaaja nostaa kolmatta osapuolta vastaan välttyäkseen kyseisen oikeudenkäynnin seurauksilta.

29 Yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdan sovellettavuus käsiteltävänä olevassa asiassa edellyttää kuitenkin, että takautumisvaatimusta koskevaa kannetta ei ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että vastaajaa vastaan nostettu kanne saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen.

30 Kuten komissio yhtäältä ja julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 32 ja 33 kohdassa toisaalta ovat korostaneet, on se, että pääasiassa kysymyksessä olevat kaksi kannetta liittyvät toisiinsa, luontaista itse takautumisvaatimuksen perusteella nostetun kanteen käsitteelle.

31 Yhtäältä kanteen, joka nostetaan vakuutuksenantajaa vastaan korvauksen saamiseksi sen vakuuttaman tapahtuman seurauksista, ja toisaalta kanteen, jolla tämä vakuutuksenantaja pyrkii saamaan korvausta toiselta vakuutuksenantajalta, joka tiettävästi on vakuuttanut saman tapahtuman, välillä vallitsee tällainen luontainen yhteys.

32 Kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi alkuperäinen kanne on saatettu, tehtävänä on tutkia tällaisen yhteyden olemassaolo varmistuakseen siitä, että takautumisvaatimusta koskevaa kannetta ei ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että vastaaja saataisiin haastetuksi muuhun tuomioistuimeen kuin siihen, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen.

33 Tästä seuraa, että yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään vain sellaista yhteyttä, joka on riittävä sen toteamiseksi, että oikeuspaikan valinta ei merkitse väärinkäyttöä.

34 Tältä osin on lisättävä, että takautumisvaatimusta koskevan kanteen osalta yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa määritellään ainoastaan toimivaltainen tuomioistuin, että se ei koske varsinaisia tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ja että prosessuaalisten sääntöjen osalta on viitattava kansallisen tuomioistuimen sovellettaviin kansallisiin sääntöihin (asia C-365/88, Hagen, tuomio 15.5.1990, Kok. 1990, s. I-1845, 18 ja 19 kohta).

35 Kansallisten prosessuaalisten sääntöjen soveltaminen ei kuitenkaan saa heikentää yleissopimuksen tehokasta vaikutusta. Tuomioistuimen ei tule soveltaa kansallisen oikeuden mukaisia tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, joiden vaikutuksena on yleissopimuksen mukaisten toimivaltasääntöjen täytäntöönpanon rajoittaminen (em. asia Hagen, tuomion 20 kohta).

36 Edellä esitettyjen seikkojen valossa toiseen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohta on sovellettavissa monivakuutukseen perustuvaa takautumisvaatimusta koskevaan kanteeseen, jos alkuperäisen kanteen ja takautumisvaatimusta koskevan kanteen välillä on yhteys, jonka perusteella voidaan päätellä, että oikeuspaikan valinta ei merkitse väärinkäyttöä.

## Oikeudenkäyntikulut

37 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Tuomioistuinten toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen II osaston 3 jakson määräyksiä, sellaisena kuin tämä yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella, Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella, Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyllä yleissopimuksella ja Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29 päivänä marraskuuta 1996 tehdyllä yleissopimuksella, ei sovelleta vakuutuksenantajien välistä monivakuutukseen perustuvaa takautumisvaatimusta koskevaan kanteeseen.**

2) **Kyseisen yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohta on sovellettavissa monivakuutukseen perustuvaa takautumisvaatimusta koskevaan kanteeseen, jos alkuperäisen kanteen ja takautumisvaatimusta koskevan kanteen välillä on yhteys, jonka perusteella voidaan päätellä, että oikeuspaikan valinta ei merkitse väärinkäyttöä.**

Allekirjoitukset